

Datum van
inontvangstneming

:

04/12/2024

Zaak C-699/24 [Kołama]ⁱ

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

21 oktober 2024

Verwijzende rechter:

Sąd Okręgowy w Warszawie (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

11 oktober 2024

Verzoekende partij:

mBank S.A.

Verwerende partijen:

AZ

MZ

BESLISSING

De Sąd Okręgowy w Warszawie (rechter in tweede aanleg Warschau, Polen)
[OMISSIS]

heeft

na [OMISSIS] kennis te hebben genomen van

de vordering van **mBank spółka akcyjna, gevestigd te Warschau**

tegen **AZ en MZ**

inzake een betaling

beslist:

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

I. Krachtens artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie wordt het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

Moeten artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten en de beginselen van doeltreffendheid, gelijkwaardigheid en evenredigheid, in een context waarin een door een verkoper met een consument gesloten kredietovereenkomst in haar geheel nietig wordt verklaard op grond dat deze oneerlijke bedingen bevat en zonder die bedingen niet kan voortbestaan, aldus worden uitgelegd dat de rechter het recht van de betreffende lidstaat niet aldus kan uitleggen dat:

1. de verkoper jegens de consument een vordering kan instellen tot terugbetaling van de contractuele hoofdsom, zelfs voordat in de door de consument ingestelde rechtszaak een definitieve beslissing is genomen waarbij de overeenkomst nietig is verklaard,

2. de verkoper, naast terugbetaling van de contractuele hoofdsom, tevens wettelijke verpagingsrente van de consument kan vorderen voor het tijdvak vanaf de datum waarop de consument in gebreke is gesteld, indien eerder in de door de consument ingestelde rechtszaak nog geen definitieve beslissing is genomen waarbij de overeenkomst nietig is verklaard?

II. [OMISSIS].

MOTIVERING [OMISSIS]

[OMISSIS]

- 1 **Verwijzende rechter** [gegevens van de rechterlijke instantie].
- 2 [OMISSIS].
- 3 **Partijen in het hoofdgeding en hun vertegenwoordigers** [gegevens van partijen en hun vertegenwoordigers].
- 4 [OMISSIS]
- 5 [OMISSIS]
- 6 **Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding en relevante feiten**
- 7 Op 11 april 2007 heeft verzoekster met verweerders een overeenkomst betreffende een hypothecaire lening gesloten. Krachtens de gesloten overeenkomst heeft verzoekster een bedrag van 145 000 Poolse zloty (PLN) aan verweerders uitgekeerd (§ 1, lid 1). De overeenkomst is gesloten met een looptijd van

240 maanden (§ 1, lid 3) en voorzag in een variabele rentevoet (§ 10, lid 1), bestaande in de som van de referentierentievoet LIBOR CHF 3M en de door de bank gehanteerde vaste marge van 3,75 % (§ 10, lid 2). De lening is gekoppeld aan de Zwitserse frank (CHF) (§ 1, lid 2), en het in CHF luidende kredietbedrag is vastgesteld op grond van de aankoopkoers van deze valuta als vermeld in de wisselkoerstabel van de bank op de datum en het tijdstip waarop het geleende bedrag is uitgekeerd (§ 7, lid 1). De termijnen ter zake van de hoofdsom en de rente zijn terugbetaald in PLN na te zijn omgerekend volgens de op de aflossingsdatum om 14.50 uur geldende verkoopkoers van de CHF als vermeld in de door de bank gehanteerde wisselkoerstabel (§ 11, lid 4). Op grond van deze overeenkomst heeft de bank op 12 april 2007 een bedrag van 145 000 PLN aan verweerders uitgekeerd. Van 1 juni 2007 tot en met 2 juli 2018 hebben verweerders aan verzoekster in totaal 86 803,42 PLN en 24 046,48 CHF betaald ter aflossing van de maandelijkse krediettermijnen.

- 8 Verweerders hebben in 2019 beroep ingesteld bij de Sąd Rejonowy dla Warszawy (rechter in eerste aanleg Warschau, Polen; hierna: „SR”) en hebben daarbij verzocht de overeenkomst nietig te verklaren. De SR heeft de bank bij vonnis van 31 oktober 2020 [OMISSIS] veroordeeld tot betaling aan verweerders van een bedrag van 54 080,91 PLN, vermeerderd met de wettelijke verdragingsrente vanaf 25 november 2020 tot op de datum van betaling. De rechter heeft namelijk geoordeeld dat de overeenkomst nietig is omdat deze oneerlijke bedingen bevat. Op 4 januari 2023 heeft de bank hoger beroep tegen dit vonnis ingesteld. Zij heeft verzocht het bestreden vonnis te herzien en de vordering van de kredietnemers af te wijzen. Thans is de zaak aanhangig bij de verwijzende rechter onder zaaknummer V Ca 298/23 [OMISSIS].
- 9 Op 12 augustus 2022 hebben de kredietnemers een brief ontvangen waarin de bank hen heeft verzocht om binnen één maand een bedrag van 145 000 PLN te betalen en aldus de tegenwaarde van de geleende hoofdsom af te lossen.
- 10 De onderhavige procedure is ingeleid door de bank, die op 18 november 2022 heeft verzocht om de kredietnemers hoofdelijk te veroordelen tot betaling van een bedrag van 145 000 PLN, vermeerderd met de wettelijke verdragingsrente vanaf 13 september 2022 tot op de datum van betaling. Verzoekster heeft haar betalingsvordering ten aanzien van de hoofdsom gestaafd door erop te wijzen dat, aangezien de door partijen gesloten kredietovereenkomst nietig is, beide partijen alle prestaties die zij uit hoofde van de overeenkomst hebben verricht aan elkaar moeten terugbetalen en dat de bank derhalve krachtens artikel 405 van de kodeks cywilny (burgerlijk wetboek, Polen; hierna ook: „k.c.”), gelezen in samenhang met artikel 410, lid 1, daarvan, aanspraak kan maken op terugbetaling van de tegenwaarde van de geleende hoofdsom. De bank heeft haar vordering tot betaling van verdragingsrente gestaafd door erop te wijzen dat, aangezien verweerders op 12 augustus 2022 een aanmaning hebben ontvangen waarbij zij ertoe zijn opgeroepen om binnen één maand een bedrag van 145 000 PLN te betalen, zij dit bedrag uiterlijk hadden moeten betalen op 12 september 2022 en dat de bank derhalve krachtens artikel 455 k.c., gelezen in samenhang met artikel 481, leden 1

en 2, k.c., aanspraak kan maken op wettelijke verdragingsrente vanaf de dag daarop, namelijk vanaf 13 september 2022, tot op de datum van betaling.

- 11 Op 9 januari 2024 hebben verweerders een verweerschrift ingediend waarin zij hebben geconcludeerd tot afwijzing van de vordering. Zij hebben betoogd dat verzoeksters betalingsvordering misbruik van procesrecht oplevert en dat haar vordering voorbarig, niet opeisbaar en, in voorkomend geval, verjaard is. Verweerders hebben opgemerkt dat de bank in de thans aanhangige procedure met het kenmerk V Ca 298/23 betoogt dat de gesloten kredietovereenkomst geldig is en geen oneerlijke bedingen bevat alsook dat de bank hoger beroep heeft ingesteld – en handhaaft – tegen het arrest van 31 oktober 2022 waarbij de SR de overeenkomst nietig heeft verklaard. Tegelijkertijd heeft de bank de kredietnemers in gebreke gesteld, waarop zij een rechtsvordering heeft ingesteld tot terugbetaling van de prestatie die zij heeft verricht uit hoofde van de nietige overeenkomst. Bijgevolg sluiten de procedurele standpunten die de bank in elk van beide procedures heeft ingenomen elkaar uit, zodat de instelling van de aan de onderhavige procedure ten grondslag liggende vordering oneerlijk is en enkel tot doel heeft om de verjaringstermijn van de vordering te stuiten. Verweerders zijn van mening dat de vordering van de bank voorbarig en niet opeisbaar is, aangezien zij pas naar aanleiding van de onherroepelijke nietigverklaring van de overeenkomst terugbetaling van haar prestatie kan vorderen en ook pas dan betaling van wettelijke verdragingsrente kan eisen. Los daarvan hebben verweerders aangevoerd dat verzoeksters vordering verjaard is, waarbij zij hebben betoogd dat de voor de vordering geldende verjaringstermijn van drie jaar is ingegaan op de datum waarop het bedrag van 145 000 PLN is uitgekeerd, namelijk op 12 april 2007.
- 12 [OMISSIS].
- 13 In haar memorie van 17 juli 2024 heeft verzoekster opgemerkt dat verweerders enerzijds hebben aangevoerd dat haar vordering niet opeisbaar is (aangezien de door partijen gesloten overeenkomst nog niet nietig is verklaard) en dat zij anderzijds een beroep op verjaring hebben gedaan. Volgens verzoekster zou aanvaarding van het door verweerders gehouden betoog noodzakelijkerwijs betekenen dat zij „in de merkwaardige situatie terechtkomt waarin zij in feite geen aanspraak op terugbetaling van de hoofdsom kan maken”, zodat haar het recht op toegang tot de rechter wordt ontnomen.
- 14 **Toepasselijke bepalingen**
- 15 **Pools recht**
- 16 **Ustawa-Kodeks cywilny (burgerlijk wetboek) van 23 april 1964 (Dz. U. nr. 16, volgnr. 93, zoals gewijzigd)**
- 17 Een rechtshandeling die in strijd is met de wet of die tot doel heeft de wet te omzeilen is nietig, tenzij een toepasselijke bepaling anders voorschrijft, met name

- wanneer die bepaling erin voorziet dat de nietige bedingen van de rechtshandeling worden vervangen door de relevante bepalingen van de wet (artikel 58, lid 1).
- 18 Voor vorderingen uit hoofde van periodieke betalingen en vorderingen in verband met de uitoefening van bedrijfsactiviteiten bedraagt de verjaringstermijn drie jaar. De verjaringstermijn loopt echter af op de laatste dag van het kalenderjaar, tenzij deze korter is dan twee jaar (artikel 118).
  - 19 De verjaringstermijn gaat in op de datum waarop de schuldvordering opeisbaar is geworden. Wanneer de opeisbaarheid van de schuldvordering ervan afhankelijk is dat de rechthebbende een bepaalde handeling verricht, gaat de termijn in op de dag waarop de schuldvordering opeisbaar zou zijn geworden indien de rechthebbende deze handeling zo spoedig mogelijk had verricht (artikel 120, lid 1).
  - 20 De verjaring wordt gestuit door elke handeling voor een rechter of een andere instantie die is aangewezen om zaken te behandelen of een vordering van een bepaalde aard ten uitvoer te leggen, of voor een scheidsgerecht, en die rechtstreeks wordt ingesteld om een vordering te doen gelden, vast te stellen, te voldoen of zeker te stellen (artikel 123, lid 1, punt 1).
  - 21 In het geval van stuiting begint de verjaringstermijn opnieuw te lopen (artikel 124, lid 1).
  - 22 In het geval van stuiting uit hoofde van een proceshandeling voor een rechter of een andere instantie die is aangewezen om zaken te behandelen of een vordering van een bepaalde aard ten uitvoer te leggen, of voor een scheidsgerecht, begint de verjaringstermijn pas opnieuw te lopen wanneer die procedure is beëindigd (artikel 124, lid 2).
  - 23 De bedingen van een consumentenovereenkomst waarover niet afzonderlijk is onderhandeld, binden de consument niet, indien zijn rechten en verplichtingen worden vormgegeven op een wijze die in strijd is met de goede zeden en een grove schending van zijn belangen vormt (oneerlijke contractuele bedingen). Dat geldt niet voor de bepalingen over de voornaamste prestaties van partijen, waaronder de prijs of de vergoeding, indien deze eenduidig zijn geformuleerd (artikel 385¹, lid 1).
  - 24 Indien een beding de consument overeenkomstig lid 1 niet bindt, blijven partijen gebonden door de overeenkomst zonder dat beding (artikel 385¹, lid 2).
  - 25 Eenieder die zonder rechtsgrondslag ten koste van een ander een vermogensvoordeel heeft verkregen, is verplicht om het voordeel in natura af te staan en, als dat niet mogelijk is, om de waarde ervan terug te betalen (artikel 405).
  - 26 Het bepaalde in de voorgaande artikelen is met name van toepassing op een onverschuldigde prestatie (artikel 410, lid 1).

- 27 Een prestatie is onverschuldigd wanneer degene die deze heeft verricht daartoe niet verplicht was of daartoe niet verplicht was jegens degene voor wie hij deze prestatie heeft verricht, of wanneer de grondslag voor de prestatie is weggefallen of het beoogde doel van de prestatie niet is verwezenlijkt, of wanneer de tot de prestatie verplichtende rechtshandeling ongeldig was en niet na de verrichting geldig is geworden (artikel 410, lid 2).
- 28 Wanneer de termijn voor de verrichting van de prestatie niet is vastgesteld of niet uit de aard van de verbintenis voortvloeit, moet de prestatie onverwijld worden verricht nadat de schuldenaar daartoe is aangemaand (artikel 455);
- 29 Indien de schuldenaar achterstand heeft bij de betaling van een geldelijke prestatie, kan de schuldeiser verdragingsrente vorderen, ook al heeft hij geen schade geleden, namelijk wanneer de achterstand te wijten is aan omstandigheden die niet aan de schuldenaar kunnen worden toegerekend (artikel 481, lid 1).
- 30 Indien de verdragingsrentevoet niet is gespecificeerd, is wettelijke rente verschuldigd ten belope van de som van de referentierentevoet van de Nationale Bank van Polen en 5,5 procentpunten. Indien een hoger rentetarief voor de schuldvordering wordt gehanteerd, mag de schuldeiser evenwel verdragingsrente tegen dat hogere tarief eisen. (artikel 481, lid 2).
- 31 De Minister Sprawiedliwości (minister van Justitie, Polen; hierna: „MS”) maakt de wettelijke verdragingsrente bekend in de Dziennik Urzędowy (publicatieblad) van de Republiek Polen, die tevens bekendstaat onder de naam „Monitor Polski” (Pools staatsblad; hierna: „M.P.”) (artikel 481, lid 2⁴).
- 32 Indien twee personen voor elkaar zowel schuldenaar als schuldeiser zijn, kan elk van hen zijn schuldvordering verrekenen met die van de wederpartij, indien beide schuldvorderingen betrekking hebben op een geldsom of op louter naar soort bepaalde zaken van dezelfde kwaliteit en beide schuldvorderingen opeisbaar zijn en voor de rechter of een andere overheidsinstantie kunnen worden gebracht (artikel 498, lid 1).
- 33 Door verrekening worden beide schuldvorderingen geannuleerd tot het bedrag van een lagere schuldvordering (artikel 498, lid 2).
- 34 Verrekening geschiedt door middel van een verklaring aan de wederpartij. De verklaring heeft terugwerkende kracht tot op het tijdstip waarop verrekening mogelijk is geworden (artikel 499).
- 35 **Ustawa-Kodeks postępowania cywilnego (wet tot vaststelling van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering) van 17 november 1964 (geconsolideerde tekst: Dz. U. 2021, volgnr. 1805, zoals gewijzigd; hierna: „k.p.c.”)**
- 36 [OMISSIS] (artikel 98, lid 1).

- 37 Na de sluiting van de behandeling wijst de rechter een vonnis op basis van de op dat tijdstip vaststaande feiten; dat een vordering in de loop van de procedure opeisbaar is geworden staat met name niet in de weg aan de toewijzing daarvan. (artikel 316, lid 1).
- 38 De eindbeslissing bindt niet alleen de partijen en de rechter die deze beslissing heeft vastgesteld, maar ook andere rechterlijke instanties, overheidsinstanties en bestuurlijke autoriteiten, alsook andere personen in de bij wet bepaalde gevallen (artikel 365, lid 1).
- 39 **Unierecht**
- 40 **Richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten [PB 1993, L 95, blz. 29 [OMISSIS], hierna: „richtlijn 93/13”]**
- 41 De lidstaten bepalen dat oneerlijke bedingen in overeenkomsten tussen een verkoper en een consument onder de in het nationale recht geldende voorwaarden de consument niet binden en dat de overeenkomst voor de partijen bindend blijft indien de overeenkomst zonder de oneerlijke bedingen kan voortbestaan (artikel 6, lid 1).
- 42 De lidstaten zien erop toe dat er in het belang van de consumenten alsmede van de concurrerende verkopers, doeltreffende en geschikte middelen bestaan om een eind te maken aan het gebruik van oneerlijke bedingen in overeenkomsten tussen consumenten en verkopers (artikel 7, lid 1).
- 43 **Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing**
- 44 De omzettingsbedingen van § 7, lid 1, en § 11, lid 4, van de kredietovereenkomst van 11 april 2007 zijn oneerlijke bedingen (artikel 3, lid 1, van richtlijn 93/13). Wanneer deze bedingen worden uitgesloten, kan de overeenkomst niet van kracht blijven (artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13). Bijgevolg is de overeenkomst in haar geheel nietig, zodat alle uit hoofde van de overeenkomst verrichte prestaties onverschuldigd zijn (artikel 410, lid 2, k.c.) en beide partijen kunnen verzoeken om terugbetaling ervan (artikel 405 k.c., gelezen in samenhang met artikel 410, lid 1, k.c.). Elke partij kan het onverschuldigd betaalde autonoom van de wederpartij terugvorderen.¹ Bovendien kunnen partijen aanspraak maken op wettelijke verpagingsrente vanaf de datum waarop de wederpartij in gebreke is gesteld (artikel 481, leden 1 en 2, k.c., gelezen in samenhang met artikel 455 k.c.).
- 45 In het licht van de uiteengezette feiten en voornoemde bepalingen van nationaal recht (§ 405, § 410, § 455 en § 481 k.c.) is sprake van een gegronde vordering tot betaling van 145 000 PLN, vermeerderd met de wettelijke verpagingsrente, te

¹ Zie beslissing van de voltallige burgerlijke kamer van de Sąd Najwyższy (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Polen; hierna: „SN”) van 25 april 2024 in zaak III CZP 25/22.

rekenen vanaf 13 september 2022 tot op de datum van betaling. In het licht van de door verweerders aangevoerde middelen heeft de verwijzende rechter het evenwel noodzakelijk geacht om het Hof te verzoeken om een antwoord op de vraag of deze uitlegging van het nationale recht (die ertoe leidt dat de vordering van de bank in haar geheel wordt toegewezen) wel in overeenstemming is met het Unierecht.

46 In de eerste plaats zij opgemerkt dat het Hof zich in zijn rechtspraak over richtlijn 93/13 reeds herhaaldelijk heeft uitgesproken over de rechten van banken jegens consumenten wanneer een krediet of een kredietovereenkomst nietig is omdat deze oneerlijke contractuele bedingen bevat. In zijn arrest van 30 april 2014 heeft het Hof vastgesteld dat een dergelijke nietigverklaring in beginsel tot gevolg heeft dat het gehele nog verschuldigde bedrag van de lening onmiddellijk opeisbaar wordt². In de arresten van 15 juni 2023³, 11 december 2023⁴ en 12 januari 2024⁵ heeft het Hof indirect aangegeven dat de bank terugbetaling van de ter uitvoering van de overeenkomst betaalde hoofdsom en betaling van wettelijke verpagingsrente vanaf de datum van aanmaning kan vorderen. Die arresten hadden evenwel niet uitdrukkelijk betrekking op vorderingen van een bank tot terugbetaling van een hoofdsom en betaling van wettelijke verpagingsrente. Mede daarom moest de onderhavige prejudiciële vraag worden gesteld.

47 **Eerste deel van de vraag**

48 In de eerste plaats hebben de twijfels over artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13 en over het doeltreffendheidsbeginsel betrekking op de vraag of een bank van een consument terugbetaling van een onverschuldigde prestatie kan vorderen op grond dat deze is verricht uit hoofde van een nietige overeenkomst en of zij dat ook kan doen alvorens een eindbeslissing is vastgesteld waarbij de overeenkomst onherroepelijk nietig is verklaard.

49 Met name wanneer een oneerlijk contractueel beding in beginsel moet worden geacht nooit te hebben bestaan⁶ en de overeenkomst zonder dat beding niet kan voortbestaan, is ook de overeenkomst in haar geheel nietig vanaf het tijdstip van sluiting ervan (*ex tunc*), zodat de rechterlijke uitspraak waarbij de nietigheid van de overeenkomst wordt vastgesteld slechts declaratoir van aard is⁷. In theorie zou

² Zie arrest van 30 april 2014, ██████████ C-26/13, EU:C:2014:282, punt 84.

³ Zie arrest van 15 juni 2023, Bank M. (Gevolgen van de nietigverklaring van een overeenkomst), C-520/21, EU:C:2023:478, punt 84.

⁴ Zie beschikking van 11 december 2023, Bank Millennium, C-756/22, EU:C:2023:978, punt 29.

⁵ Zie beschikking van 12 januari 2024, mBank, C-488/23, EU:C:2024:45, punt 25.

⁶ Zie arrest van 21 december 2016, ██████████ e.a., gevoegde zaken C-154/15, C-307/15 en C-308/15, EU:C:2016:980, punt 61.

⁷ Zie beslissing van de voltallige burgerlijke kamer van de SN van 25 april 2024 in zaak III CZP 25/22.

elke partij derhalve van meet af aan terugbetaling kunnen vorderen van alle prestaties die zij ter uitvoering van de overeenkomst heeft verricht. Zolang geen eindbeslissing is vastgesteld waarbij de overeenkomst onherroepelijk nietig is verklaard kan geen van de partijen er evenwel zeker van zijn of de overeenkomst geldig is of niet. Alleen een eindbeslissing is namelijk bindend voor de partijen en voor alle rechterlijke instanties en overheidsinstanties (artikel 365, lid 1, k.p.c.). Wanneer de bank aan de consument een aanmaning of een vordering tot betaling doet toekomen terwijl de nietigheid van de overeenkomst nog niet [onherroepelijk] is vastgesteld, wordt de consument bijgevolg in een moeilijke situatie gebracht. Indien de consument in dat stadium nog niet weet hoe de procedure tot vaststelling van de nietigheid van de kredietovereenkomst zal worden beëindigd, kan namelijk moeilijk redelijkerwijs van hem worden verwacht de volledige hoofdsom van het krediet of de lening aan de bank terug te betalen, wanneer later mogelijkerwijs nog een declaratoire uitspraak wordt gedaan waarbij wordt vastgesteld dat de overeenkomst geldig is. Indien de consument de tegenwaarde van de hoofdsom niet terugbetaalt, hoewel hij een aanmaning tot betaling of een afschrift van een verzoekschrift heeft ontvangen, zou dit betekenen dat hij, in het geval dat de overeenkomst nietig wordt verklaard, niet alleen de tegenwaarde van de hoofdsom moet terugbetalen maar ook wettelijke verdragingsrente verschuldigd is (artikel 481, leden 1 en 2, k.c.) en mogelijkerwijs ook nog gerechtskosten moet betalen (artikel 98, lid 1, k.p.c.). Het feit of het risico dat de consument in een dergelijke situatie terechtkomt, is mogelijkerwijs in strijd met de doelstellingen van richtlijn 93/13 en kan consumenten ervan weerhouden hun rechten uit hoofde van deze richtlijn te doen gelden, zodat inbreuk wordt gemaakt op het doeltreffendheidsbeginsel.

- 50 Los daarvan merken verweerders op dat de standpunten die door de bank in beide procedures zijn ingenomen elkaar uitsluiten. Met name in de door de consumenten aanhangig gemaakte zaak met het kenmerk V Ca 298/23 betoogt de bank dat de kredietovereenkomst geldig is en geen ongeoorloofde contractuele bedingen bevat en betwist zij derhalve de vordering tot betaling die door de kredietnemers is ingesteld. In de onderhavige zaak, die door de bank aanhangig is gemaakt, beroept zij zich evenwel op de nietigheid van de overeenkomst en ontleent zij daaraan het recht om betaling van 145 000 PLN te vorderen, vermeerderd met de wettelijke verdragingsrente. Deze houding kan de consument in verwarring brengen en kan hem bijgevolg beletten om een procedureel besluit te nemen waardoor zijn belangen doeltreffend worden beschermd.
- 51 Anderzijds moet evenwel rekening worden gehouden met verzoeksters argumentatie. De bank verhuult niet dat zij haar verzoekschrift heeft ingediend om de verjaringstermijn van haar vordering te stuiten. Naar nationaal recht bedraagt de verjaringstermijn van een handelsvordering namelijk 3 jaar en eindigt deze aan het einde van het kalenderjaar (artikel 118 k.c.). De termijn begint te lopen op de datum waarop de vordering opeisbaar zou zijn geworden indien de rechthebbende de handeling zo spoedig mogelijk had verricht (artikel 120, lid 1, k.c.) en wordt gestuit door de instelling van een betalingsvordering (artikel 123, lid 1, punt 1, k.c.). In de bestaande rechtspraak wordt aangenomen dat wanneer een

kredietovereenkomst de partijen erbij niet bindt omdat deze oneerlijke bedingen bevat, de verjaringstermijn van een door een bank ingestelde vordering tot terugbetaling van uitgekeerde kredietbedragen in beginsel ingaat op de datum die volgt op die waarop de kredietnemer het bindende karakter van de overeenkomst heeft betwist.⁸ In de omstandigheden van de onderhavige zaak betekent dit dat de verjaringstermijn voor de vordering van de bank is ingegaan in 2019, namelijk toen de kredietnemers hun verzoekschrift hebben ingediend (artikel 120, lid 1, k.c.). De vordering van de bank zou derhalve zijn verjaard bij het verstrijken van 31 december 2022 (artikel 118 k.c.), terwijl de verjaringstermijn is gestuit doordat de bank op 18 november 2022 een verzoekschrift heeft ingediend (artikel 123, lid 1, punt 1, k.c.). Indien van de bank zou worden verwacht dat zij haar verzoekschrift pas indient nadat een eindbeslissing is vastgesteld waarbij de kredietovereenkomst onherroepelijk nietig is verklaard (een dergelijke beslissing is 5 jaar later nog steeds niet vastgesteld), zou bij haar de vrees kunnen ontstaan dat haar vordering zal verjaren. Een dergelijke vrees is gerechtvaardigd, aangezien verweerders zich op verjaring hebben beroepen. Indien zou worden aanvaard dat de door de bank ingestelde vordering tot terugbetaling van de tegenwaarde van de hoofdsom enerzijds mogelijkerwijs voorbarig en niet opeisbaar en anderzijds verjaard is, zou aan de bank in de praktijk elke mogelijkheid worden ontnomen om haar vordering in te stellen, zodat inbreuk wordt gemaakt op haar recht op toegang tot de rechter. Dermate vergaande gevolgen zijn mogelijkerwijs in strijd met het evenredigheidsbeginsel.

- 52 Los daarvan mag niet uit het oog worden verloren dat elk van de partijen aan het proces inzake de betaling had kunnen ontsnappen door haar vordering te verrekenen. Indien verweerders na de ingebrekestelling een verklaring van verrekening bij de bank hadden ingediend (artikel 499 k.c.), hadden beide schuldvorderingen elkaar teniet gedaan tot het bedrag van een lagere schuldvordering (artikel 498, lid 2, k.c.). In de jaren 2007-2018 hebben verweerders aan verzoekster in totaal 86 803,42 PLN en 24 046,48 CHF betaald ter aflossing van de maandelijkse krediettermijnen. De huidige koers van de PLN ten opzichte van de CHF bedraagt ongeveer 4,6, zodat de tegenwaarde van de schuldvordering van verweerders ongeveer 200 000 PLN bedraagt en de indiening van een verklaring van verrekening tot gevolg zou hebben gehad dat de schuldvordering van de bank volledig was komen te vervallen. Bijgevolg hadden verweerders niet het risico gelopen om wettelijke verdragingsrente en proceskosten te moeten betalen. Anderzijds is het indienen van een verklaring van verrekening een recht en geen verplichting. Het staat een partij bijgevolg vrij om een voor haar passende procestactiek te kiezen. De gekozen tactiek houdt mogelijkerwijs in dat een partij er opzettelijk van afziet om een verklaring van verrekening in te dienen omdat zij ervan overtuigd is dat de vordering van de wederpartij is verjaard. Bovendien kunnen beide partijen een verklaring van verrekening indienen, zodat ook verzoekster de mogelijkheid heeft gehad om ten

⁸ Zie beslissing van de voltallige civiele kamer van de Sąd Najwyższy van 25 april 2024 in zaak III CZP 25/22.

aanzien van verweerders een dergelijke verklaring in te dienen om te voorkomen dat zij het onderhavige proces moest inleiden en de daarmee gepaard gaande kosten moest dragen.

53 Tweede deel van de vraag

- 54 Een ander probleem is dat van de vaststelling vanaf wanneer de bank wettelijke verpagingsrente kan vorderen. Het nationale recht bepaalt dat een vordering tot terugbetaling van een onverschuldigde prestatie niet beperkt is in de tijd⁹ en derhalve opeisbaar wordt wanneer een aanmaning tot betaling is verstuurd (artikel 455 k.c.) en de schuldenaar bijgevolg wettelijke verpagingsrente verschuldigd is (artikel 481, leden 1 en 2, k.c.). Deze rente is verschuldigd vanaf de datum waarop de schuld opeisbaar is geworden, namelijk op de datum waarop de schuldenaar in gebreke is gesteld.¹⁰ Artikel 481, lid 1, k.c. bepaalt uitdrukkelijk dat de schuldeiser verpagingsrente kan vorderen, ook al heeft hij geen schade geleden, namelijk wanneer de betalingsachterstand te wijten is aan omstandigheden die niet aan hem kunnen worden toegerekend. Ook wanneer de verpagingsrente te wijten is aan redenen die niet aan de schuldenaar kunnen worden toegerekend en die objectief gerechtvaardigd zijn, ontslaat dit de schuldenaar derhalve niet van betaling van wettelijke verpagingsrente. In de rechtsleer wordt deze regeling verklaard op grond van de redenering dat verpagingsrente in de eerste plaats stimulerend van aard is, dat zij tot doel heeft om de schuldenaar ertoe te bewegen om de prestatie te verrichten en dat dit de reden is waarom artikel 481 k.c. de aansprakelijkheid voor het effect invoert.¹¹
- 55 In de feiten van de onderhavige zaak betekent dit dat verweerders naast het bedrag van 145 000 PLN tevens wettelijke verpagingsrente over dat bedrag verschuldigd zijn, namelijk voor de periode van 13 september 2022 tot op de datum van betaling (in het tijdvak van 8 september 2022 tot en met 6 september 2023 beliep deze rente 12,25 % op jaarbasis,¹² in het tijdvak van 7 september 2023 tot en met

⁹ Zie:

- uitspraak van de SN van 3 april 1998 in zaak III CKN 436/97
- uitspraak van de SN van 28 april 2004 in zaak V CK 461/03.

¹⁰ Zie beslissing van de SN van 8 oktober 1992 in zaak III CZP 117/92.

¹¹ Zie E. Gniewek, P. Machnikowski (ed.), Kodeks cywilny. Komentarz. 11e ed., Warschau 2023, commentaar bij artikel 481 k.c., punt 5.

¹² Mededeling van de MS over de wettelijke verpagingsrente van 29 september 2022 (M.P. 2022, volgnr. 943).

4 oktober 2023 - 11,50 % op jaarbasis¹³ en vanaf 5 oktober 2023 - 11,25 % op jaarbasis¹⁴).

56 Gelet op een en ander rijst evenwel de vraag of het wel in overeenstemming is met de doelstellingen van richtlijn 93/13 om de consument hoe dan ook te verplichten om wettelijke verpagingsrente te betalen vanaf het tijdstip van ingebrekestelling. De betalingsachterstand van de zijde de consument is mogelijkterwijs namelijk niet het gevolg van verzuim maar van het feit dat hij nog wacht op de eindbeslissing waarbij wordt vastgesteld of de overeenkomst tussen partijen geldig is of niet. Deze omstandigheid is evenwel niet relevant in het licht de bewoordingen van artikel 481, lid 1, k.c., krachtens welke de schuldenaar ook wettelijke verpagingsrente verschuldigd is wanneer de verpaging te wijten is aan omstandigheden die niet aan hem kunnen worden toegerekend. De oplegging van een dergelijke verplichting zou de consument evenwel kunnen afschrikken en zou hem kunnen ontmoedigen om vorderingen uit hoofde van richtlijn 93/13 in te stellen. [OMISSIS].

57 Anderzijds pleiten de beginselen van evenredigheid en gelijkwaardigheid er mogelijkterwijs evenwel voor om aan de bank het recht toe te kennen om wettelijke verpagingsrente te vorderen en om dat ook te doen ten aanzien van het tijdvak dat voorafgaat aan het tijdstip waarop de overeenkomst onherroepelijk nietig is verklaard. Uit de rechtspraak van het Hof volgt namelijk dat de gevolgen van de onverbindendheid van oneerlijke bedingen niet kunnen worden opgeschort of afhankelijk kunnen worden gesteld van de vervulling van voorwaarden die zijn vastgesteld in het nationale recht of die voortvloeien uit de nationale rechtspraak,¹⁵ terwijl de consument van de verkoper verpagingsrente kan vorderen vanaf de datum waarop hij heeft verzocht om terugbetaling van de bedragen die op grond van de oneerlijke bedingen in de overeenkomst zijn betaald.¹⁶ Bijgevolg wordt in de huidige nationale rechtspraak aangenomen dat de consument in het geval van de nietigverklaring van een kredietovereenkomst aanspraak kan maken op wettelijke verpagingsrente vanaf de datum waarop de bank is opgeroepen tot betaling. Tegelijkertijd kan de aanname dat de bank pas wettelijke verpagingsrente kan vorderen vanaf de datum waarop de nietigheid van de overeenkomst onherroepelijk is vastgesteld, en derhalve niet vanaf het tijdstip van

¹³ Mededeling van de MS over de wettelijke verpagingsrente van 27 september 2023 (M.P. 2023, volgnr. 1061).

¹⁴ Mededeling van de MS over de wettelijke verpagingsrente van 16 oktober 2023 (M.P. 2023, volgnr. 1123).

¹⁵ Zie:

- arrest van 7 december 2023, mBank (Verklaring van de consument), C-140/22, EU:C:2023:965, punt 58;

- beschikking van 3 mei 2024, BNP Paribas Bank Polska, C-348/23, EU:C:2024:386, punt 31.

¹⁶ Zie arrest van 14 december 2023, Getin Noble Bank (Verjaringstermijn voor vorderingen tot terugbetaling), C-28/22, EU:C:2023:992, punt 71.

ingebrekestelling, vragen doen rijzen vanuit het oogpunt van het gelijkwaardigheidsbeginsel. Hoewel het verschil in de rechtspositie van de partijen kan worden gerechtvaardigd doordat de verkoper ervoor aansprakelijk is dat de oneerlijke bedingen in de overeenkomst zijn opgenomen, vraagt de verwijzende rechter zich af of de specifieke sanctie om aan de rechthebbende gedurende meerdere jaren het recht op wettelijke verdragingsrente te ontzeggen wel evenredig is.

58 Prejudiciële vraag

- 59 Gelet op het voorgaande heeft de verwijzende rechter geoordeeld dat het gerechtvaardigd is om het Hof krachtens artikel 267 VWEU te verzoeken om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

Moeten artikel 6, lid 1, en artikel 7, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van de Raad van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten en de beginselen van doeltreffendheid, gelijkwaardigheid en evenredigheid, gelezen in een context waarin een door een kredietinstelling met een consument gesloten kredietovereenkomst wordt geacht in haar geheel nietig te zijn op grond dat deze oneerlijke bedingen bevat en zonder die bedingen niet kan voortbestaan, aldus worden uitgelegd dat de rechter het recht van de betreffende lidstaat niet aldus kan uitleggen dat:

1. die instelling jegens de consument aanspraak kan maken op terugbetaling van de contractuele hoofdsom en dat ook kan doen alvorens een eindbeslissing over de vordering van de consument is vastgesteld waarbij de overeenkomst onherroepelijk nietig is verklaard,
2. die instelling, naast terugbetaling van de contractuele hoofdsom, tevens wettelijke verdragingsrente van de consument kan vorderen voor het tijdvak vanaf de datum waarop de consument in gebreke is gesteld, indien eerder nog geen eindbeslissing over de vordering van de consument is vastgesteld waarbij de overeenkomst onherroepelijk nietig is verklaard?

60 [OMISSIS]

61 [OMISSIS]